

ROZDZIAŁ 7

Skutki drugiej wojny światowej

7.1. Uwagi ogólne

Efekty drugiej wojny światowej w radykalny sposób zmieniły obraz świata, a zwłaszcza charakter Europy. Niemcy nazistowskie oraz państwa z nimi związane przegrały wojnę. Model państwa faszystowskiego został zlikwidowany. Specyfika koalicji antyniemieckiej była dosyć szczegółowa, były to państwa europejskie o modelu demokratyczno-rynkowym, w silnym związku z USA, a jednocześnie pozostające w sojuszu ze Związkiem Radzieckim, którego wkład w samo zwycięstwo nad faszyzmem był dosyć znaczący.

Druga wojna światowa znacznie wykroczyła poza granice Europy, ponieważ ostre i długotrwałe walki toczyły się również na kontynencie azjatyckim, a częściowo również afrykańskim, na których napastnikami były państwa o modelu faszystowskim. W Azji była to Japonia (oraz jej państwa satelickie), a w Afryce – Włochy, wspomagane militarnie, i to w sposób znaczący, przez wojska niemieckie.

Jednym z najbardziej spektakularnych następstw drugiej wojny światowej było wykorzystanie nowego typu broni – bomby atomowej. W ten sposób zniszczono Hiroszimę i Nagasaki. Broń atomowa zapoczątkowała nowy etap zbrojeń w kilku powojennych mocarstwach, a także państwach, które do grupy mocarstw nie kandydują. Odtąd należało się liczyć z groźbą wojny atomowej w przypadku kolejnego światowego konfliktu. Jak pokazała przyszłość, broń masowej zagłady przyczyniła się do pojawienia polityki wzajemnego szantażu, a co ważniejsze: do kształtowania się przez kolejne dekady specyficznego pokoju między państwami różniącymi się systemowo i ideologicznie: demokratycznymi Stanami Zjednoczonymi i komunistycznym Związkiem Radzieckim.

Skutki drugiej wojny światowej miały jednak znacznie szerszy i bardziej złożony charakter, dotyczyły wprawdzie całego świata, ale przede wszystkim Europy. Straty w populacji europejskiej szacuje się na ponad 20 milionów mieszkańców, a zniszczenia materialne na setki miliardów dolarów. Ponadto na kontynencie zmienił się układ sił politycznych, a zarazem ideologicznych, w wyniku czego Związek Radziecki w sposób bardzo znaczący poszerzył swoje wpływy na prawie całą Europę Wschodnią i Środkową. Istotną zmianą było podzielenie Niemiec na część zachodnią, która przyjęła nazwę Republiki Federalnej Niemiec, silnie związanej ze zwycięskimi państwami demokratycznej Europy, oraz na Niemiecką Republikę Demokratyczną, uzależnioną od Związku Radzieckiego, podobnie jak i pozostałe państwa Europy Wschodniej i Środkowej. Taki układ trwał w Europie przez prawie pięć dekad i miał daleko idące konsekwencje systemowe, polityczne, ekonomiczne, a zwłaszcza mentalne, które nie zostały przezwyciężone do chwili obecnej.

7.2. Rywalizacja między Związkiem Radzieckim a USA i ich konsekwencje światowe

Wprawdzie podczas drugiej wojny światowej Związek Radziecki i USA były sojusznikami, co wszakże nie znaczy, że przyświecały im podobne cele ustrojowe, ekonomiczne i ekspansjonistyczne. Na pewno łączyło je dążenie do pokonania faszyzmu, nie tylko w Niemczech. Jako swoisty ekwiwalent za udział w zwycięskiej wojnie Związek Radziecki uzyskał zgodę na podporządkowanie i znaczący typ zależności państw Europy Wschodniej i Środkowej, do których wkroczyła Armia Czerwona.

Już we wstępnym etapie okresu pokojowego zapoczątkowane zostały różnego rodzaju konflikty, które z upływem czasu nabierały coraz ostrzejszej formy, aż doprowadziły do zimnej wojny. Na ten stan wpłynęły dwie zasadnicze kwestie. Po pierwsze, zwycięstwo komunistów pod wodzą Mao Zedonga nad Czang Kai-szekiem w Chinach oraz wojna na Półwyspie Koreańskim między Koreą Północną i Koreą Południową. Wprawdzie w tej wojnie Związek Radziecki nie był bezpośrednio zaangażowany, ale pośrednio uczestniczył przez Chiny, wspierając Koreę Północną dostawami broni. Po drugie, w ciągu dekady Związek Radziecki stał się potęgą atomową. Tym samym mógł podjąć rywalizację z USA. Polityka ta odbiła się na państwach Europy Wschodniej i Środkowej.